

2nd INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

**“EUROINTEGRATION IN ART, SCIENCE AND EDUCATION:
EXPERIENCE, DEVELOPMENT PERSPECTIVES”**

II МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**“ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ В МИСТЕЦТВІ, НАУЦІ ТА ОСВІТІ: ДОСВІД,
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ”**

Klaipėda University, 2025

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt

Compilers of the publication:

Упорядники видання:

Prof. dr. Rasa Braslauskienė,
Doc. dr. Reda Jacynė,
Doc. dr. Maryna Ponomarenko.

Conference Scientific Committee:

Науковий комітет конференції:

Prof. Dr. Rimantas Balsys (Klaipėda University, Lithuania).
Prof. Dr. Rasa Braslauskienė (Klaipėda University, Lithuania).
PhD student Evelina Brazauskienė (Klaipėda University, Lithuania).
Assoc. Prof. Honored Art Worker of Ukraine Dmytro Velychko (The State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky”, Ukraine, Odesa)
Assoc. Prof. Dr. Matilda Karamatic Brčić (University of Zadar, Croatia).
Assoc. Prof. Dr. Reda Jacynė (Klaipėda University, Lithuania).
Prof. Dr. Andrii Krasnozhan (The State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky”, Ukraine, Odesa)
Prof. Dr. Ganna Muzychenko (The State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky”, Ukraine, Odesa)
Assoc. Prof. Dr. Aida Norvilienė (Klaipėda University, Lithuania).
Assoc. Prof. Dr. Maryna Ponomarenko (The State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky”, Ukraine; Klaipėda University, Lithuania).
Prof. Dr. Honored Art Worker of Ukraine Olga Tarasenko (The State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky”, Ukraine, Odesa)
Assoc. Prof. Dr. Ioana Todor (“1 Decembrie 1918” University of Alba Iulia, Romania).

Untranslated language of the authors.

Мову авторів збережено без змін та перекладу.

© Rasa Braslauskienė, Reda Jacynė, Maryna Ponomarenko (sudarytojos), 2025

© Klaipėdos universitetas, 2025

ISBN 978-609-481-244-6

Коваленко Сергій. ДИПЛОМНА РОБОТА ЯК ЕТАП ТВОРЧОГО СТАНОВЛЕННЯ ХАРКІВСЬКОГО ХУДОЖНИКА КОСТЯНТИНА ЛИЗОГУБА: ХУДОЖНЬО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ / 73

Kovalenko Serhii. THE DIPLOMA AS A STAGE OF CREATIVE FORMATION OF THE KHARKIV ARTIST KOSTIANTYN LYZHUB: ARTISTIC AND STYLISTIC FEATURES / 76

Лабунець Єлизавета, Слітюк Олена. РОЛЬ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ТА GIF-АНІМАЦІЙ В ДИЗАЙНІ, ЯК ЗАСОБУ КОМУНІКАЦІЇ / 77

Labunets Yelyzaveta, Slityuk Olena. THE ROLE OF AUGMENTED REALITY AND GIF ANIMATIONS IN DESIGN AS A MEANS OF COMMUNICATION / 79

Lisohor Alla. CULTURAL CODES AND IDENTITY IN FASHION / 80

Лоза Наталя. РІЗНИЦЯ ПОНЯТЬ *СТАНКОВА КАРТИНА* ТА *ТВІР-ПАННО*: ОСОБЛИВІСТЬ ІСНУВАННЯ В ІНТЕР'ЄРІ / 83

Loza Natalya. THE DIFFERENCE BETWEEN THE CONCEPTS OF *EASEL PAINTING* AND *PANEL PAINTING*: THE PECULIARITY OF EXISTENCE IN THE INTERIOR. / 86

Малік Олексій. АВАНГАРДНЕ ВІДЛУННЯ В ОДЕСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ КІНЦЯ ХХ ТА НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ / 87

Malik Oleksiy. AVANTGARDE ECHOES IN ODESSA ART OF THE LATE 20TH AND BEGINNING OF THE 21ST CENTURY / 90

Meng Kun, Yezhova Olga. DIGITAL ILLUSTRATION ART IN AGRICULTURAL PRODUCT PACKAGING: A STUDY ON THE REVITALIZATION DESIGN OF RURAL CULTURAL HERITAGE / 91

Mishenina Halyna, Ligita Šimanskienė. THE RELATIONSHIP BETWEEN MANAGERS' CREATIVITY AND ORGANIZATIONAL CULTURE AND THEIR IMPACT ON INNOVATION ACTIVITY AND READINESS FOR CHANGE / 94

Місюк Анатолій, Павлова Тетяна. ВІЗУАЛЬНІ НАРАТИВИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СТАНКОВОГО ЖИВОПИСУ / 98

Misiuk Anatolii, Pavlova Tetiana. VISUAL NARRATIVES OF CONTEMPORARY UKRAINIAN EASEL PAINTING / 101

Molotkienė Ernesta. POSSIBILITIES FOR APPLYING PLURALISTIC ETHICS IN CREATING AN ETHICAL DIGITAL ENVIRONMENT / 103

Mulenson Lina, Miroschnichenko Olena, Velychko Dmytro. VALERY HEGAMYAN: THE FORMATION OF ART EDUCATION IN THE FACULTY OF ART AND GRAPHICS / 107

Носенко Анна, Величко Дмитро. ОРНАМЕНТАЛЬНІ КОМПОЗИЦІЇ В СУЧАСНИХ МУРАЛАХ: ГАРМОНІЗАЦІЯ ПРОСТОРУ ЗАСОБАМИ СТРУКТУРУВАННЯ / 110

Nosenko Anna, Velychko Dmytro. ORNAMENTAL COMPOSITIONS IN MODERN MURALS: HARMONIZATION OF SPACE BY MEANS OF STRUCTURING / 115

Овакімян Лаура, Кротова Тетяна. ЗАСОБИ ПРОЯВУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ПУБЛІЧНОМУ ІМІДЖІ ОЛЕНИ ЗЕЛЕНСЬКОЇ / 116

Ovakimian Laura, Krotova Tetiana. MEANS OF MANIFESTATION OF NATIONAL IDENTITY IN THE PUBLIC IMAGE OF OLENA ZELENSKA / 119

Pavlova Tetiana. IN THE IRON EMBRACE OF THE EMPIRE: KHARKIV AVANT-GARDE IN THE 1930s / 120

Пахомова-Власова Наталія. СИНТЕЗ ЖАНРІВ МИСТЕЦТВА В РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ЗАВДАННЯ ПРИ СТВОРЕННІ ЗОБРАЖУВАНИХ ПРОСТОРІВ У РОЗПИСАХ ІНТЕР'ЄРІВ ТА ЇХНІЙ ЗВ'ЯЗОК ІЗ РЕАЛЬНОЮ АРХІТЕКТУРОЮ / 125

Pakhomova-Vlasova Nataliia. SYNTHESIS OF ART GENRES IN THE IMPLEMENTATION OF THE CREATIVE TASK OF CREATING DEPICTED SPACES IN INTERIOR PAINTINGS AND THEIR CONNECTION WITH REAL ARCHITECTURE / 127

Перець Олег. ПЕРЕТВОРЕННЯ МІСЦЬ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРСЬКОЇ ПРИСУТНОСТІ ЗАСОБАМИ НОВІТНЬОГО УКРАЇНСЬКОГО МОНУМЕНТАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА / 128

Perets Oleh. TRANSFORMATION OF PLACES OF RUSSIAN IMPERIAL PRESENCE BY MEANS OF MODERN UKRAINIAN MONUMENTAL ART / 131

Полякова Марина. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ДИЗАЙНІ КНИЖКОВИХ ОБКЛАДИНОК: СВІТОВИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД / 132

АВАНГАРДНЕ ВІДЛІУННЯ В ОДЕСЬКОМУ МИСТЕЦТВІ КІНЦЯ XX ТА НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТЬ.

Малік Олексій

Старший викладач, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна
ORCID ID: 0000-0003-4839-411X
alex59malik@gmail.com

Анотація. Дослідження розкриває появу та існування авангардного мистецтва у світі та культурному просторі України, аналіз історично-мистецьких фактів розвитку авангардного мистецтва в Україні та місті Одеса, його існування в радянські та пострадянські часи. І хоча апологети соцреалізму все ще мають сильні позиції в соціумі України та Одеси, вони вже не можуть перешкоджати творчим митцям вільного духу робити свою справу. Мистецтво колишнього андеграунду вийшло на поверхню і стало сьогодні мейнстрімом. Виявлено впевнений рух в молодіжних колах митців-студентів до мистецьких ідей, які можливо реалізувати тільки в сучасному авангарді.

Ключові слова: авангардизм, кубізм, дадаїзм, ар-деко, квартирники, нонконформісти, рожевий бульдозер, вуличне мистецтво, одеський колаж, Україна, культура, позитив, модерн, мистецтво.

Вступ. Метою даного дослідження є вивчення особливостей формування та розвитку авангардизму в Європі та його віддзеркалення в Україні, і особисто в Одесі на зламі століть. Процес мав спільні риси на початку XX ст., та коли до влади в Україні прийшли більшовики, вже з тридцятих років минулого століття в мистецтві запанували сталінський соцреалізм з його репресіями проти свободи творчості та інакомислення. Як то вплинуло на подальший перебіг подій, та чим опікується одеська спільнота митців вчора та сьогодні? Окремо аналізуються одеські художники-шестидесятники, нонконформісти, молодіжні осередки після двохтисячних років.

Теоретична частина

На початку XX століття в культурному житті Європи почалася епоха авангардизму. Митці активно стали до пошуку «нового» експериментального мистецтва, на протидію консервативному і застарілому академізму. Настала революційна ситуація в суспільному та мистецькому колах. На перший план вийшли авангардисти Франції, Німеччини, Австрії, Італії. З'явилися та оформилися такі художні напрямки як фовізм, експресіонізм, кубізм, футуризм, метафізичний живопис, дадаїзм, сюрреалізм, абстрактний експресіонізм, супрематизм тощо. Серед видатних діячів мистецтва цього часу є художники з Франції, представники кубізму: Жорж Брак, Пабло Пікассо, Хуан Гріс. Відомі фовісти: Анрі Матісс, Андре Дерен, Моріс де Вламінк, Шарль Камуан, Жорж Руо, Рауль Дюфі. Пізніше з'явилися в Швейцарії дадаїсти, художники Ганс Арп і Макс Ернст. До їх кіл також входили Марсель Дюшан, Філіпп Супо, Отто Фрейндліх та ін. Кожна течія мала свої мистецькі орієнтири і були цікавим проявом в образотворенні. Цікаво те, що було змінено парадигму світогляду: митець більше не комплементує до глядача, а пропонує своє бачення, висловлює оригінальний концепт, в мистецтві з'являється полістилізм та плюралізм думок. Констатуємо, що на ті часи наші художники теж були задіяні в цих процесах. Це художники українського походження – Казимир Малевич, Олександр Архипенко, Володимир Татлін, Соня Делоне, Василь Єрмилов, Олександр Богомазов, які співпрацювали в європейських колах. Роботи Олександри Екстер, Давида та Володимира Бурлюків та Василя Кандинського, а також

твори П'єра Боннара, Жоржа Брака, Моріса де Вламінка, Моріса Дені, Анрі Матісса, Анрі Руссо та Поля Сіньяка виставлялись разом в «Салоні Іздебського 2» в Одесі, Варшаві та Києві. Оскільки український авангард виник, коли Україна була поневолена Російською імперією, критики зазвичай зараховували його представників до російського авангардизму (Чорний квадрат над чорним морем, 2007).

В Україні з 20 років ХХ ст. запанувала радянська система, було запроваджено сталінські ідеологізовані творчі спілки СРСР (з 30 років), вступ до котрих контролювався зверху режимом та давав привілеї та добробут одним відносно інших творчих робітників, які не відповідали введеним стандартам. Так було запроваджено систему «кнута та пряника», і звісно, що кнут був використаним проти авангардистів. Вижили ті, хто був готовий до співпраці з владою, які сповідували канони мистецтва «соціалістичного реалізму». Майже всі авангардисти були репресовані або загнані в підпілля без можливості виживати. Після смерті Сталіна з «відлигою» Хрущова ми знову бачимо модерні прояви вільних в художніх колах, вони продовжувалися модерними приватними виставками в Москві, Ленінграді та Києві, в тому числі у «виставках-квартирниках» в Одесі в Україні. Відомий слід полишили в післявоєнній Україні «шестидесятники» – діячі культури, інтелігенція, художники та письменники. Шістдесятники виступали на захист національної мови та культури, свободи художньої творчості. Серед них були письменники Іван Драч, Микола Вінграновський, Володимир Дрозд, Григорій Тютюнник, Борис Олійник, Віталій Дончик, Василь Симоненко, Микола Холодний, Ліна Костенко, художники Алла Горська, Віктор Зарецький, Борис Чичибабін, літературні критики Іван Дзюба, Євген Сверстюк, режисер Леся Танюк, кінорежисери Сергій Параджанов, Юрій Іллєнко, мистецтвознавці Роман Корогодський, Юрій Смирний, перекладачі Григорій Кочур, Микола Лукаш та інші.

В Одесі на той час панував безкомпромісний та догматичний соцреалізм. І все ж інколи модерністи з минулого нагадували про своє існування до другої світової війни, наприклад, відомі Теофіл Фраєрман (конструктивіст) та Михайло Жук (українське арт-деко). Першим (в 50-ті роки), хто дав відсіч соцреалістичним забобонам був Олег Соколов, художник-абстракціоніст, працівник Музею західного та східного мистецтва, прихильник «кольоромузики». Наприкінці 1970-х до мистецтва прийшли молоді одесити, як то Олександр Ануфрієв, Володимир Стрельников, Валерій Басанець, Володимир Буланій, Віктор Маринюк, Людмила Ястреб, які кинули новий виклик в протистоянні радянщині. До вільного андеграундного мистецтва одеситів можемо додати з 1990-х створений на базі одеського андеграунду арт-гурт «Човен», згодом перейменований в «Мамай», у складі яких залишились Басанець В., Маринюк В., доєдналися Цюпко В., Юсим С., Степанов М., Стовбур О., Савченко С., Сад В. Окремо також працювали видатні модерні художники Єгоров Ю., Ацманчук О., Ануфрієв О., Хрущ В., Дульфан Л., Філіпенко В., Божко І., Морозов М., Наумець В. та інші. Вони полишили цікавий творчий доробок абстрактного та фігуративного напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що на сьогодні майже не існує комплексних наукових праць, присвячених дослідженню модерних художніх рухів в контексті мистецького процесу Одеси: публікації критиків та мистецтвознавців Г. Вишеславського (Вишеславський, 2002), В. Цюпко (Модерністи Одеси, 2014), О. Соловійова (Соловійов, 2002), В. Хаматова (Хаматов, 2002) та інших авторів.

Вільне мистецтво постмодернізму 1990-2000-х років стало «Українською хвилею» в свободі. До цього мистецького кола уходили представники одеської школи: Ройтбурд Олександр, Рябченко Василь, Лісовський Олександр, Гусєв Ігор, Ануфрієв Сергій, Войцехов Леонід, Чекорський Вадим & Кульчицький Мірослав, Дульфан Дмитро, Тараненко Андрій, Бондаренко Вадим, Катчук Глеб та інші.

Цікавим явищем тих часів були фестивалі сучасного мистецтва, театру, музики, поезії та дизайну 2000-х роки, зокрема «Культурні герої» (2003 р.) – започаткований в Харкові та підтриманий у Львові, Одесі, Дніпрі, Донецьку, Києві. Багато років проходила цікава щорічна всеукраїнська виставка у Львові «Високий замок» (з 1996–2018), проекти «Імпреза» (1989, 1991, 1993) у Івано-Франківську, «Пан-Україна» (1995) Дніпропетровськ, «Арсенал» (2012), «Український класичний авангард і сучасне мистецтво» (1996), «Від трипілля до сьогодення» (з 2006) в Києві. В 90-ті роки відбувалась міжнародне бієнале «Відродження» (1991) у Львові, у Чернівцях триєнале абстрактного мистецтва «АРТ-АКТ» (2010), цікаві мистецькі пропозиції з'явилися у Луцьку в «Музей сучасного мистецтва Корсаків» (з 2018).

В Одесі активно працював «Центр сучасного мистецтва «Тирс»» під кураторством Маргарити Жаркової, фундація «Новий простір» (Ута Кільтер), одеська асоціація «Нове мистецтво», Одеський центр сучасного мистецтва Сороса (М. Рашковецький) і фонд «Відродження». Проходило багато виставок, конференцій, фестивалів («Вільна зона», «Синдром Кандинського», «Академія холоду») (Портфоліо, 1999).

І нарешті з початком міленіума полум'я вільного виклику перейняла нова молодь, мистецтво котрих завойовує симпатії пересічного глядача вже сьогодні. Наразі в арт просторах «Музею сучасного мистецтва Одеси», «Одеського Національного Художнього музею», «Музею західного та східного мистецтва», галерей «UNION», «#ARTODESSA», «САДИ ПЕРЕМОГИ», «NT-Art», «NESTERENKOGALLERY» та інших в Одесі. Там відбулося вже багато сучасних «авангардових» виставок, вільних від політичних впливів в суспільному форматі. Цим напрямком сьогодні опікувались куратори Сергій Ільїн (Музей західного та східного мистецтва), Дмитро Величко (ХГФ ПНПУ ім. К. Д. Ушинського), Вікторія Нестеренко (галерея «Nesterenko gallery»), Олексій Малік (ХГФ ПНПУ ім. К. Д. Ушинського), Сергій Папроцький (МЗ ОХФК ім. М. Б. Грекова), численні куратори Одеського національного художнього музею та Музею сучасного мистецтва Одеси.

За цей час помітним явищем в мистецькій Одесі були молодіжні проекти, серед яких необхідно виділити арт-перегони сучасного позитивного мистецтва «Рожевий бульдозер» (організатор Олексій Малік), які починаючи з 2012 по 2023 роки сім раз проходили на різних теренах Одеси, змінюючи свій статус від міського до міжрегіонального, всеукраїнського та міжнародного проекту. З 2018 року розпочато дослідницький проект зі студентами та молоддю – прихильниками колажного мистецтва, який вже в п'яте демонструє таке явище як «Одеський колаж» (2018-2025). Молодь легко відгукується на пропозиції часу в візуальному форматі.

Майстри-колажисти з Одеси (2020-ті роки): Лісовський Олександр, Малік Олексій, Папроцький Сергій, Вовк Григорій, Богайчук Людмила, Басанець Лука, Маслова Тетяна, Носенко Анна, Завіленська Анна, Куліковська Наталя, Котова Ольга, Білоглазова Тамара, Журавель Дмитро (фото), Костін Андрій (цифровий колаж), студенти ХГФ ПНПУ ім. К. Д. Ушинського та інші постійні учасники цього заходу.

По всьому світу шириться таке явище як стрит-арт, вуличне мистецтво, вільне з самого початку, як протест проти заперечень. Має Одеса і своїх вуличних майстрів. Наразі то «коло» Володимира Уманенко та інші. Це коло різнобарвне і майже завжди анонімне, але активно проявлене в місті. Головним чином то вільна друкована графіка, супер-графіка та плакати на актуальні теми.

Висновки. Сьогодні український культурний фронт перебуває в об'єктиві уваги світу. Змінилася система цінностей, темпи, характер художніх процесів України. Одеса активно долучається до арт змін в культурному житті країни. Їх необхідно вміло

використати і досягти того, щоб у контексті світової культури сучасне українське мистецтво зайняло належне йому місце.

Саме молоді художники, сьогодні як і завжди, знаходяться в апогеї можливостей, щоб зробити необхідне та доєднатися до світової арт спільноти і отримати певний рівень та належну увагу до своїх творів, не компрометуючи нашу державу в очах цивілізованого світу, що буде гідною презентацією, яка зміцнить культурно-мистецький імідж України.

Література

Ботушанська О.Ф. (2007). Чорний квадрат над чорним морем. Матеріали до історії авангардного мистецтва Одеси ХХ ст. Одеса. 264 с.

Вишеславський Г. (2002). Чому «герой» і навіщо «культурний»? Фестиваль «Культурні герої»: каталог. К.: Гнозис. 159 с. С. 157–159.

Михайловська Є., Ройтбурд А., Рашковецький М. (1999). Порфоліо. Мистецтво Одеси. Збірник текстів. Одеса. 318 с.

Цюпко В. (2014). Модерністи Одеси від нонкорформізму 1960-х до сьогодення. Київ : 320 с.

Шкандрій М. (2021). Авангардне мистецтво в Україні, 1910–1930: пам'ять, за яку варто боротися. Харків: ВД Фабула. 224 с. 8 с. іл.

Соловйов О. (2002). Погляд на українське мистецтво 2002 року. Фестиваль «Культурні герої»: каталог. К.: Гнозис. С. 15–22.

Сидоренко В. (2008). Візуальне мистецтво : Від авангардних зрушень до нових спрямувань. Розвиток візуального мистецтва України ХХ – ХХІ століття. Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. К.: ВХ студіо. 187 с.

AVANTGARDE ECHOES IN ODESSA ART OF THE LATE 20TH AND BEGINNING OF THE 21ST CENTURY

Malik Oleksiy

*Senior lecturer, The State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University
named after K.D. Ushynsky», Ukraine*

ORCID: 0000-0003-4839-411X

alex59malik@gmail.com

Annotation: The study reveals the emergence and existence of avant-garde art in the world and the cultural space of Ukraine, an analysis of the historical and artistic facts of the development of avant-garde art in Ukraine and the city of Odesa, its existence in Soviet and post-Soviet times. And although the apologists of socialist realism still have strong positions in the society of Ukraine and Odessa, they can no longer prevent creative free-spirited artists from doing their thing. The art of the former underground has come to the surface and has become mainstream today. A confident movement in youth circles of student artists towards artistic ideas that can only be realized in the modern avant-garde has been revealed.

Keywords: avant-gardism, cubism, dadaism, art deco, apartment dwellers, nonconformists, Pink Bulldozer, street art, Odessa collage, Ukraine, culture, positive, modern, art.